

Ad Astra

Asociație a cercetătorilor români din întreaga lume

<https://ad-astra.ro> ◇ office@ad-astra.ro

Șos. Nicolae Titulescu, Nr.155, Bl.21C, Sc.C, Ap.98

S1, București ◇ CIF: 14905018 din 26/09/2002

5 mai 2023

Către: Ministerul Cercetării, Inovării și Digitalizării,
În atenția domnului Sebastian Burduja, ministru

Referitor la proiectul de ordonanță de urgență a guvernului privind înființarea
Comitetului Interministerial pentru Știință, Tehnologie și Inovare.

Stimate domnule ministru,

Asociația Ad Astra salută modificarea legii cercetării prin înființarea Comitetului Interministerial pentru Știință, Tehnologie și Inovare (CIȘTI), o măsură binevenită, care era necesară de multă vreme și care a fost solicitată și de organismele europene în repetate rânduri în ultimele decenii.

Considerăm că, pe fond, organizarea sub forma unui comitet politic, cu un secretariat tehnic, ambele implicând reprezentanți ai mai multor autorități publice, este adecvată.

Facem observația că, în raport cu vechea structură prevăzută prin art. 40 din OG57/2002, participarea oamenilor de știință, atât în comitetul interministerial cât și în secretariat, este mai redusă, devenind practic facultativă.

Acest fapt nu ar fi îngrijorător în sine, dacă s-ar reorganiza sistemul consultanței de specialitate privind politicile științei, însă are loc pe fondul altor inițiative legislative recente, cum ar fi eliminarea Consiliului Național al Cercetării Științifice din proiectul de lege al învățământului superior și eliminarea CNATDCU din prima versiune a aceluiași proiect de lege—organism care ulterior a fost reintrodus, dar cu atribuții restrânse.

Investițiile în cercetare-dezvoltare au, pe termen mediu și lung, numeroase efecte benefice asupra societății. Pentru a se obține însă aceste efecte, trebuie să fie investiții chiar în cercetare-dezvoltare, în proiecte fezabile, noi și relevante, nu simple cheltuieli publice efectuate doar sub acest pretext. Fezabilitatea, noutatea și relevanța proiectelor la frontiera cunoașterii nu pot fi evaluate decât de cei care acționează la acea frontieră, adică de cercetători. Necesitatea implicării acestora în toate deciziile privind cercetarea este cunoscută în general sub numele de “principiul Haldane” asupra căruia este ușor de găsit o vastă literatură. Nerespectarea acestui principiu ar goli de conținut, și prin urmare de efectele scontate, întregul efort.

Pe lângă neclaritatea în privința implicării oamenilor de știință în politicile științei, am mai observat câteva aspecte tehnice ale propunerii de ordonanță, aspecte a căror corectare credem că este necesară și relativ facilă:

1. clarificarea competentelor: (a) guvernului, (b) comitetului, (c) secretariatului—care, conform atribuțiilor, nu mai este de fapt un secretariat ci mai degrabă o direcție generală, (d) autorității de stat pentru cercetare-dezvoltare (art. 4 și altele din OG 57); aceste competențe par a se suprapune și repeta în mare măsură;
2. clarificarea relațiilor de subordonare, întrucât, conform propunerii: (a) structurile consultative ale MCID par a se subordona CIȘTI și nu MCID, deoarece CIȘTI le evaluează și le stabilește atribuțiile; (b) ministerele par a se subordona CIȘTI care emite decizii obligatorii pentru ministere, și nu guvernului—ceea ce ridică nedumeriri legate de respectarea art. 116 din Constituție; (c) atribuțiile CIȘTI care se suprapun peste cele ale MCID și căruii pare să i se supună secretariatul;
3. regimul documentelor menționate în reglementare, în particular regimul deciziilor comitetului și cel al raportului anual al secretariatului: sunt aceste documente publice? integral sau parțial? unde se publică? deciziile comitetului—care vor fi obligatorii pentru ministere—se publică în Monitorul Oficial? în ce secțiune și când? sunt (o nouă categorie de) acte normative!?
4. clarificarea terminologiei, în special a termenului 'dezvoltare'—a cărei relație cu termenul, bine reglementat pe plan european, 'dezvoltare experimentală', nu este clară ('dezvoltare' ar putea include și dezvoltare socială, imobiliară etc); a termenului 'cercetare'; a termenului 'specializări inteligente'; a relației între acești termeni și termenul de cercetare-dezvoltare definit și uzitat în tot restul OG57 și în documentele UE/OECD; a relației între 'sistemul de cercetare, dezvoltare și inovare' menționat la alineatul (11) din art I, care nu e definit nicăieri în alta parte și care ar putea însemna întreaga economie națională plus aparatul de stat, și 'sistemul național de cercetare-dezvoltare' care are o definiție relativ clară și bine delimitată în art. 6-8 din OG57.

Neclarificarea acestor chestiuni este de natură să agraveze confuzia terminologică și organizatorică deja severă din legislația cercetării din România, în contrast cu intenția declarată a proiectului de ordonanță. La această confuzie s-a ajuns tocmai prin modificări introduse de numeroase ordonanțe, modificări poate necesare și benefice în sine, dar neînsoțite de armonizarea cu restul legislației.

În încheiere, ne exprimăm speranța unei rapide și eficiente instalări a organismelor anticipate prin acest proiect de normativ și le dorim să-și realizeze misiunea cu succes.

Cu deosebit respect,

Asociația Ad Astra a cercetătorilor români din întreaga lume.